

Byrådets sak

Vår ref. (saksnr.):
24/2767 - 6

Byrådets sak nr.:
36/24

Vedtaksdato:
20.09.2024

Høringssvar fra Oslo kommune - Forslag til endringer i spillemiddelordningen for anlegg til idrett og fysisk aktivitet

Saksfremstilling:

Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) har sendt forslag til endringer i spillemiddelordning for anlegg til idrett og fysisk aktivitet på høring. Høringsfristen er 20. september 2024.

Regjeringen har skrevet i sin tiltredelseserklæring (Hurdalsplattformen) at den vil ruste opp og bygge flere idrettsanlegg og lage en nasjonal plan for anlegg sammen med idrettsbevegelsen. Tilskuddsordningen fra overskuddet fra Norsk Tippings pengespill til idrettsformål (heretter kalt «spillemidler» eller «spillemidler til idrettsformål») til bygging og rehabilitering av anlegg til idrett og fysisk aktivitet i kommunene er statens viktigste verktøy på anleggsområdet og dermed også når det gjelder å realisere en nasjonal plan. I dette dokumentet fremmes forslag til endringer i spillemiddelordningen som skal bidra til å nå regjeringens mål på anleggsområdet.

Denne høringen tar ikke stilling til videreføring av nasjonalanleggsordningen eller hvorvidt, og på hvilken måte staten kan bidra til å realisere større anlegg innrettet mot internasjonale konkurranser.

Dagens ordning:

Ordning om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet er hjemlet i lov om pengespill mv. (pengespilloven) av 18. mars 2022 nr. 121, og forskrift om fordeling av overskuddet fra Norsk Tipping AS til idrettsformål av 5. desember 2022. KUD fastsetter utfyllende bestemmelser for ordningen, jf. Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2023. Det kan søkes om tilskudd til bygging og rehabilitering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Ordningen omfatter ikke tilskudd til drift og løpende vedlikehold.

Det kan søkes om tilskudd til ordinære anlegg og nærmiljøanlegg. Ordinære anlegg er anlegg som i hovedsak skal ivareta konkurranse og treningsvirksomhet for organisert idrettslig aktivitet. De tekniske krav til mål og utforming av anleggene tar utgangspunkt i konkurransereglene til det enkelte særforbund. En rekke typer ordinære anlegg benyttes også i stor grad til egenorganisert aktivitet. Nærmiljøanlegg er utendørsanlegg som ikke er spesielt tilrettelagt for organisert konkurranseidrett, men hvor målsettingen er åpne og tilgjengelige aktivitetsanlegg for alle, beregnet for egenorganisert fysisk aktivitet. KUD er ansvarlig for utforming av regelverket og delegerer til fylkeskommunene å behandle og prioritere innkomne

søknader om spillemidler fra alle kommuner i fylket. Alle søknader sendes til den kommunen hvor anlegget ligger. For å kunne søke om spillemidler må anlegget være omtalt i en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet, og kommunen må registrere anlegget i Anleggsregisteret. Kommunen fastsetter selv søknadsfristen, normalt i perioden juni-desember. Søknadene blir behandlet og eventuelt tildelt midler etterfølgende år. KUD er klageinstans for vedtak truffet av fylkeskommunene i saker som gjelder søknader om tilskudd i form av spillemidler.

KUD fordeler spillemidlene til anlegg på fylkene. Den fylkesvise fordelingen av midler til *ordinære anlegg for idrett og fysisk aktivitet* (ikke nærmiljøanleggene) følger en beregningsmodell der det tas hensyn til søknadsbeløp, innbyggertall og eksisterende anleggssituasjon. Fylkeskommunene tildeles en andel basert på disse faktorene relativt til hverandre:

- Relativt søknadsbeløp for ordinære anlegg vektes med 50 %
- Relativt innbyggertall vektes med 25 %
- Relativ anleggsdekning vektes med 25 %

Forslag til endringer:

KUD foreslår to alternative modeller for fordelingskriterier:

1. Et forslag som beholder dagens kriterier, men der hvert kriterium vektes med 1/3

Med dagens vekting, der søknadsvolum teller 50%, vil det lønne seg å fremme mange søknader, og søknader til kostnadskrevenne anlegg for å få opp søknadsvolumet, og derigjennom tildelingen til sitt fylke. Dette kan gå på bekostning av en grundigere vurdering av hvilke anlegg det er mest behov for og dermed svekke målsettingen med tilskuddsordningen. Vektingen forsterker også prinsippet om at de som har best økonomi til å søke om midler, får mest til fordeling. Det vil bidra til å forsterke økonomiske skjevheter, samt svekke den økonomiske balansen i ordningen som sådan, dvs. forholdet mellom søknadsbeløp og tilgjengelige midler, jf. pkt. 4.6. Et forslag med lik vekting av de tre kriteriene vil være i tråd med Oslo Economics' og Riksrevisjonens konklusjon, samt med innspill om at det bør tas mer hensyn til sosio-økonomiske forhold. Samtidig fører ikke forslaget til en radikal endring i fordelingen av anleggsmidlene mellom fylkene og dermed ivaretas forutsigbarheten i ordningen.

Fordeler med å endre vektingen:

- Søknadsbeløp vektes i dag høyt. Det lønner seg å ha mange søknader, og høye søknadsbeløp – dette forsterker forskjeller.
- En justering vil bidra til en utjevning av innvilgelse per innbygger per fylke. - En justering vil bidra til å styrke fylker med underdekning av anlegg
- En justering bidrar til å styrke måloppnåelsen i tilskuddsordningen.

Dette er KUDs primære forslag.

2. Et forslag som beholder dagens kriterier og vektingen mellom disse.

Begrunnelsen for at «søknadsbeløp» har høyere vekting enn de to andre kriteriene er at det har vært vurdert som et uttrykk for et behov. Underforstått at det ikke søkes om, eller planlegges anlegg det ikke er behov for. Innspillsrunden ga ikke noe entydig signal om å endre kriteriene i en

bestemt retning. Den mest kjente og forutsigbare løsningen vil derfor være å beholde dagens kriterier og vektingen mellom disse.

Fordeler med å beholde dagens vekting:

- Forutsigbarhet
- Innspillsrunden viste ikke noe entydig ønske om å endre kriteriene i noen bestemt retning

Økonomiske og administrative konsekvenser

KUDs primærforslag om lik vekting mellom kriteriene er basert på en faglig vurdering. Det er ikke tatt hensyn til hvordan et slikt forslag vil slå ut for tilskuddet til det enkelte fylke.

Ingen av forslagene vil ha konsekvenser for Oslo sin del. Dette er fordi Oslo, med lav anleggsdekning og høyt innbyggertall (jf. fordelingskriteriene), ville fått innvilget 100 % av søknadsbeløpet, uavhengig av hvilken vekting som velges.

Vedtakskompetanse:

I henhold til bystyrets vedtak av 30.05.2001 sak 218, har byrådet delegert sin myndighet til å avgi høringsuttalelser på kommunens vegne til byrådene i saker som ikke er av prinsipiell betydning, jf. byrådsvedtak 1360/01.

Vedtak:

Byråden for kultur og næring avgir på delegert fullmakt følgende høringsuttalelse til forslag til endringer i spillemiddelordning for anlegg til idrett og fysisk aktivitet:

Bymiljøetaten, som er kommunens etat på idrettsfeltet, har gjennomgått høringssaken og foreslått endringer og gitt noen kommentarer til de ulike konkrete bestemmelsene. Innspillet til etaten følger vedlagt denne saken, og inngår i kommunens høringsinnspill.

I det følgende gis mer overordnede innspill fra Oslo kommune.

Spillemiddelordningen er laget for en annen tid, og den passer ikke lenger sammen med tiden vi lever i nå. Det er få endringer som foreslås, og begge alternativer utgjør ikke noen forskjell for Oslo, selv om Oslo er det fylket med dårligst dekning. Spillemidler bygger ikke anlegg. I Oslo er det krevende for idrettslagene å bygge egne anlegg. Tomtene er dyre, kostnadene er høye og spillemidler utgjør en for liten del av finansieringen. Dette gjør at det i hovedsak er kommunen som bygger idrettsanlegg, og at privat utbygging skjer i for liten grad.

Anleggsplan og nasjonalanleggsavtaler burde være en del av denne høringen, og ikke bli holdt utenfor som egne prosesser. Alt henger sammen med alt og det burde vært én høring som ser alt samlet.

Oslo kommune stiller spørsmålstegn ved at det skal være så vanskelig å få laget en nasjonal anleggsplan. Her kan jo fylkene spille en viktig rolle når det kommer til kunnskapsgrunnlaget. Det bør settes normer for hva som er akseptabel dekning f.eks. per fylke. Dette henger jo nettopp sammen med muligheten for å lage gode behovsvurderinger. Det bør settes måltall for barn og unge per prioriterte anleggstyper som f.eks. flerbrukshaller, kunstgressbaner og svømmehaller.

Så vil normene variere fra fylke til fylke etter som at fylkene i Norge er forskjellige med tanke på innbyggertall, avstander osv. Dette er påpekt gjennom undersøkelse fra Riksrevisjonen og Fjertoftutvalget, men allikevel foreligger det ingen normer per fylke eller anleggsplan.

Det må være mulig å tydeligere si nei til anlegg det ikke er behov for i tidlig fase og prioritere tøffere. Spillemidler er et knapphetsgode og det må prioriteres hardt også på idrettsfeltet.

Selv om det dette ikke er en del av denne høringen så mener Oslo kommune at satsene bør settes kraftig opp for enkelte anleggstyper. Oslo kommune noterer at det i høringen fremgår at:

«KUD anser at det er nødvendig å ha fleksibilitet når det gjelder muligheten for framtidige endringer da satser, anleggstyper og tilskuddsandeler ofte vil måtte vurderes i lys av bl.a. kostnadsutvikling og politiske prioriteringer. Det er derfor ikke hensiktsmessig å inkludere spørsmålet om satser, anleggstyper og tilskuddsandeler i denne høringen, eller i en framtidig forskrift, jf. pkt. 5.»

Tanken var at spillemidlene skulle dekke 1/3 av totalkostnadene, men det er ikke realiteten. Noen eksempler fra Oslo som viser hvor liten andel spillemidler utgjør av finansieringen i Oslo:

Fra 2023:

Vestre Aker skiklubb bygde et garderobehus ved kunstgressbanen. Prisen var 8,5 mill., og idrettslaget mottok 1,15 mill. i spillemidler.

Høybråten og Stovner IL bygde Høybråten klubbhus. Totalkostnaden var 45 mill., og de mottok 575 000 kr i spillemidler.

Fra 2022:

Oslo kommune bygde Majorstuen flerbrukshall. Totalkostnaden var 154. mill, og kommunen mottok 7 mill. i spillemidler.

Kongelig norsk seilforening bygde nytt seilsportsenter – flytebryggeanlegg. Totalkostnad var 46,5 mill. og de mottok 1,95 kroner i spillemidler.

Oslo kommune bygger Dælenenga flerbrukshall. Totalkostnaden er 224 mill., og kommunen ble tildelt 15 mill. i spillemidler.

Kravene, vilkårene og insentivene må ta idrettens miljø- og klimautfordringer innover seg. Dette perspektivet mangler i høringen, selv om det er spilt inn av flere aktører. For eksempel bør departementet spørre seg om hvor stor økning i antall nye anlegg som er et fornuftig mål. Det burde kanskje heller gis større tilskudd til å ta vare på det vi allerede har gjennom rehabiliteringer og der inngrepene i naturen allerede er gjort. Gode eksempler fra Oslo på dette er Idrettens Hus Nordbyen som er en fabrikk som er bygd om til idrettsanlegg, og SKUR 13 som har blitt omgjort til et anlegg for rullende idrett.

Anita Leirvik North

byråd

Vedlegg:

1. Bymiljøetatens forslag til endringer i spillemiddelordningen for anlegg til idrett og fysisk aktivitet